

ЖЕТКІЗУШІЛЕРМЕН ӨЗАРА ӨРЕКЕТЕСУ

САТЫП АЛУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

Тұрақты даму қағидаттарына сәйкес келуге ұмтыла отырып, тиімді сатып алу қызметін қамтамасыз ету стратегиялық және операциялық мақсаттарға қол жеткізуге ықпал ететін ҚМГ қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚМГ компаниялары тобының сатып алу қызметінің негізгі қағидаттары заңнамалық және ішкі талаптарды сақтау, сатып алудың ашықтығы, адал бәсекелестікті дамыту және контрагенттер үшін тең мүмкіндіктер беру болып табылады. Сонымен қатар, ҚМГ қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуға және жаңа өндірістерді құруға жәрдемдесу бағдарламасын іске асыру шеңберінде отандық өндірушілерді қолдау үшін сатып алу қызметінде бірқатар бастамаларды жүзеге асырады.

ҚМГ компанияларында сатып алу қызметін басқару үш құжат негізінде жүзеге асырылады:

- ◆ Қордың Директорлар кеңесінің 2019 жылғы 3 шілдедегі №161 шешімімен бекітілген "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" акционерлік қоғамының және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп проценті меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен "Самұрық-Қазына" АҚ-қа тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдардың сатып алуды жүзеге асыру тәртібі (бұдан әрі – Тәртіп). Тәртіп сатып алудың негізгі қағидаттары мен тәсілдерін, сатып алу қызметін басқарудың жалпы тәртібін, сатып алу қызметін басқару саласындағы Қордың және сатып алу жөніндегі Қор операторының құзыретін, сатып алу қызметі процестеріне қойылатын негізгі талаптарды, сатып алудың қолданылатын тәсілдерін белгілеуді, бір көзден сатып алуды, бәсекелі келіссөздер мен холдингішілік кооперация жүргізу арқылы тендерді қолдану үшін негіздерді айқындайды.
- ◆ Қор Басқармасының 2019 жылғы 9 қыркүйектегі №31/19 шешімімен бекітілген "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" акционерлік қоғамының және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп проценті меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен "Самұрық-Қазына" АҚ-қа тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдардың сатып алу қызметін басқару стандарты (бұдан әрі – Стандарт). Сатып алу қызметін басқару стандарты сатып алу санаттарын басқару, сатып алуды жоспарлау, жеткізушілерді басқару және таңдау, жеткізу шарттары мен тауарлық-материалдық құндылықтардың қорларын басқару бойынша сатып алу қызметінің процестерін нақтылайды
- ◆ Тәртіптің 4-бабының 4-тармағына сәйкес, Қордың бірінші деңгейдегі еншілес ұйымдары және Қордың бірінші деңгейдегі еншілес ұйымдарына елу және одан да көп проценті тікелей немесе жанама тиесілі ұйымдар үшін әзірленген және бекітілген "ҚазМұнайГаз" ҰК АҚ және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп проценті меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен "ҚазМұнайГаз" ҰК АҚ-қа тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдардың сатып алу қызметін басқару қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) (ҚМГ Басқармасының 2020 жылғы 26 наурыздағы №11 шешімі). Қағидалар мүдделі тұлғалардың жауапкершілік аймағын айқындай отырып, сатып алу қызметін нақтылауға, экономикалық өсерді және кросс-функционалдық өзара іс-қимылды барынша арттыру мүддесінде сатып алу іс-шараларын аралас процестермен интеграциялауға, сондай-ақ бизнес-процестерді жүргізу үшін мерзімдерді айқындауға бағытталған.

2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 1 ақпандағы №550-IV Заңының 19-бабының 2-тармағына сәйкес "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" акционерлік қоғамы (бұдан әрі – Қор," Самұрық-Қазына" АҚ) әзірлеген және сатып алудың тиімділігін арттыру және ашықтығын қамтамасыз ету үшін бірқатар бастамаларды іске асыруға бағытталған сатып алудың жаңа моделі енгізілді.

ҚМГ компаниялары тобының сатып алу рәсімдеріндегі ең озық халықаралық стандарттар мен технологиялар негізінде ашықтық пен тиімділік деңгейін қамтамасыз ету және арттыру үшін барлық мүдделі тұлғаларға сатып алу туралы ақпаратқа кедергісіз қол жеткізуді (жекелеген жағдайларды, бірінші кезекте мемлекеттік құпиямен байланысты жағдайларды қоспағанда), сатып алудың барлық қатысушылары үшін мүмкіндіктердің теңдігін қамтамасыз ететін "Электрондық сатып алудың ақпараттық жүйесі" (бұдан әрі – ЭСАЖ) порталы қолданылады.

ЭСАЖ сатып алу циклінің барлық рәсімдерін автоматтандыруға және стандарттауға (жоспарлау процесінен бастап шарттарды басқаруға дейін), міндеттерді орындау кезінде уақытты қысқартуға және адам факторының өсер ету дәрежесін әлсіретуге мүмкіндік береді. Электрондық сатып алу нарыққа қол жеткізуді жеңілдетеді және осылайша тиімділікті арттыруға, бәсекелестіктің өсуіне және өкімшілік жүктеме мен операциялық шығыстардың төмендеуіне ықпал етеді.

Сауда-саттыққа қатысуға шақыру мен шарттар жасасу талаптары туралы ақпаратты қоса алғанда, сатып алу рәсімдері мен сатып алуға арналған келісімшарттарға қатысты сатып алу туралы ақпаратты жария таратудан басқа, ЭСАЖ іріктеу критерийлері мен сауда-саттықты өткізу қағидаларын және оларды жариялауды қоса алғанда, бәсекелес сатып алуға қатысу үшін талаптарды алдын ала белгілеуге мүмкіндік береді. Бұл ретте ЭСАЖ нормативтік құжаттарда белгіленген қағидалар немесе рәсімдер сақталмаған жағдайда сатып алу нәтижелеріне шағым жасауды қоса алғанда, тиімді ішкі бақылау жүйесін қамтамасыз етеді.

САТЫП АЛУДЫҢ ЖАЛПЫ КӨЛЕМІ

Есепті кезеңде орындалған шарттар бойынша жеткізілген тауарлардың, жұмыстардың және көрсетілетін қызметтердің жалпы сомасы (жылдық және ұзақ мерзімді сатып алуды ескере отырып) 1 826 млрд теңгені құрады, оның 82%-ті жергілікті қамту үлесіне жатады.

Өткен жылмен салыстырғанда сатып алудың жалпы сомасы 2020 жылдың басында мұнай құнының күрт төмендеуіне байланысты 14%-ке төмендеді, бұл кейіннен ҚМГ өндіруші еншілес кәсіпорындары бюджеттерінің азаюына әкелді. Коронавирустық пандемияға орай қалыптасқан жағдайға байланысты көптеген келісімшарттар 2021 жылға қалдырылды.

Жергілікті қамту үлесінің ұлғаюы Қордың 2020 жылды отандық тауар өндірушілерді қолдау жылы деп жариялауына байланысты, осыған орай ҚМГ Басқарма төрағасы 2020 жылға арналған отандық тауар өндірушілерді қолдау жоспарын бекітті.

ҚМГ сатып алу қызметінің маңызды аспектілерінің бірі бір көзден сатып алуды қысқарту және бәсекелі сатып алу үлесін арттыру болып табылады. Осыған байланысты ҚМГ және еншілес және тәуелді қоғамдардың (ЕТҰ) басшы қызметкерлерінің жауапкершілігі, оның ішінде басшылар қызметінің негізгі көрсеткіштері (КНК) картасында мақсатты индикаторды белгілеу арқылы көзделген.

Бәсекелестік сатып алу ашық тендер, баға ұсыныстарын сұрату және бәсекелестік келіссөздер арқылы жүзеге асырылады.

2020 жылы ҚМГ компаниялар тобы бойынша жылдық сатып алу жоспарымен жасалған шарттар бойынша бәсекелестік сатып алу сомасы 420 млрд теңгені құрады. Сонымен қатар, соңғы үш жылда бәсекелі сатып алу үлесі кем дегенде 46%-ке ұлғайды, бұл ҚМГ-нің адал бәсекелестікті және орнықты даму мақсаттарын қамтамасыз етуге ұмтылысын айғақтайды.

Бәсекелес нарықты дамыту ұмтылысына карамастан, холдингішілік кооперация шеңберінде және (немесе) бір көзден сатып алу жүзеге асырылатын бәсекеге қабілетсіз сатып алу үлесі айтарлықтай басым.

Жеткізілген тауарлар, жасалған жұмыстар мен көрсетілген қызметтер, млрд теңге

Жыл	Тауарлар		Жұмыстар мен қызметтер		Жиыны	
	Жалпы сомасы	Жергілікті қамту үлесі, %	Жалпы сомасы	Жергілікті қамту үлесі, %	Жалпы сомасы	Жергілікті қамту үлесі, %
2018	824	77	1 604	80	2 428	79
2019	473 ¹	63 ¹	1 659	83	2 132	81
2020	472 ¹	71 ¹	1 354	86	1 826	82

Бәсекелі сатып алулар, млрд теңге²

Жыл	Тауарлар		Жұмыстар мен қызметтер		Жиыны	
	Сомы	Үлес, %	Сомы	Үлес, %	Сомы	Үлес, %
2018	137	7	375	19	511	26
2019	169	12	326	23	495	36
2020	168	15	252	23	420	38

¹ Мұнай мен газ ескерілмеген.

² Бәсекелі сатып алуға ашық тендер, баға ұсыныстарын сұрату және бәсекелі келіссөздер арқылы сатып алу жатады.